

ΒΙΒΛΙΟΚΡΙΣΙΕΣ - ΒΙΒΛΙΟΠΑΡΟΥΣΙΑΣΕΙΣ

Delmas-Marty, Mireille, *Les grands systèmes de politique criminelle*, Paris, Coll. "Thémis", PUF, 1992, 462 σελ.

Denis Szabo

Δημοσιευμένο στα πλαίσια της επιφανούς Συλλογής ιδιωτικού δικαίου, το σύγγραμμα που μας προτείνει η συγγραφέας των δύο τόμων του "Droit pénal des affaires" (1990) του "Modèles et mouvements de politique criminelle" (1983) και του "Flou du droit" (1986) καταλαμβάνει ένα πεδίο που αφήνεται συχνά εγκαταλελειμένο από την επιστήμη του δικαίου. Είναι πολύ ευχάριστο το γεγονός για όλους όσους ενδιαφέρονται για έναν κατ' εξοχήν διεπιστημονικό τομέα, ότι μια νομικός της ποιότητας της M.D.M. ανέλαβε αυτή την πρωτοπόρο εργασία.

Το έργο που αποτελεί αυθεντία γύρω από το γαλλικό δίκαιο, είναι εκείνο του αποθανόντος Marc Ancel, τον οποίο διαδέχτηκε η συγγραφέας στη διεύθυνση εγκληματολογικών επιστημών του Γαλλικού Κέντρου Συγκριτικού δικαίου στο Παρίσι. Μέσα από τις επαναστημένες και συνεχώς εμπλουτιζόμενες εκδόσεις του συγγράμματός του "Η Νέα Κοινωνική Άμυνα", ο Marc Ancel, πιστός στη "θετικιστική" παράδοση των πατέρων του δόγματος της κοινωνικής άμυνας, έθεσε τις βάσεις μια επιστήμης μελέτης και παρατήρησης της κοινωνικής αντίδρασης κατά του εγκλήματος και πρότεινε μια σύγχρονα στρατηγική αντιμετώπισης του. Ακολουθώντας τα ίχνη του γερμανού Feuerbach, που ανακάλυψε την αντεγκληματική πολιτική (1803), η συγγραφέας μας περιλαμβάνει μέσα σ' αυτόν τον "κλάδο" την ανάλυση της πρακτικής των διαφόρων μορφών του κοινωνικού ελέγχου. Η κλασική δικαιοική θεωρία πάνω στο δικαίωμα του τιμωρείν συμπληρώνεται και, κατά κάποιο τρόπο, εξισορροπείται, από μία κοινωνιολογική θεωρία του κοινωνικού ελέγχου. Ο κεντρικός άξονας των συλλογισμών στηρίζεται πάνω στην ανάλυση της αλληλεπίδρασης ανάμεσα στις τρεις μείζονες οντότητες: το Δίκαιο, το Κράτος και την Κοινωνία. Από αυτό και μόνο καταλαβαίνει κανείς πόσο φιλόδοξη είναι η προσπάθεια!

Ο ορισμός αυτός, τοποθετεί καθαρά την αντεγκληματική πολιτική στο πεδίο των κοινωνικών επιστημών. Η M.D.M. συνδέεται έτσι με μια από τις μεγάλες γαλλικές νομικές παραδόσεις σύμφωνα με την οποία το δίκαιο υπήρξε πάντα η κατ' εξοχήν επιστήμη της κοινωνίας.

Πεδίο αντεγκληματικής πολιτικής

Στον περίγυρο του σκληρού πυρήνα του συστήματος ποινών τιμωρητικού χαρακτήρα του κλασικού ποινικού δικαίου, η αντεγκληματική πολιτική συγκεντρώνει την προσοχή της στο συνεχώς ανανεούμενο σύστημα των μηχανισμών του κοινωνικού ελέγχου. Το σύστημα αυτό περιλαμβάνει

νει κυρώσεις μη ποινικού ακόμα και μη κρατικού χαρακτήρα που εκτείνονται από τη γενική διοίκηση και την κοινωνική πρόληψη μέχρι τις πράξεις διαμαρτυρίας των ομάδων πίεσης. Το σύνολο των μέτρων αυτών (κυρώσεις, πρακτικές, μέσα πίεσης κλπ.) αποτελούν την πρώτη ύλη της επιστήμης της αντεγκληματικής πολιτικής.

Με τον τρόπο αυτό η συγγραφέας εξετάζει, στο εισαγωγικό κεφάλαιο, αφιερωμένο στους ορισμούς, το πέρασμα από το ποινικό δίκαιο στις διάφορες πρακτικές αντεγκληματικής πολιτικής, για να αναλύσει στη συνέχεια το πέρασμα από τις αντεγκληματικές πολιτικές στην αντεγκληματική πολιτική. Καταλήγει έτσι στον προσδιορισμό ενός κλάδου με ειδικό επιστημονικό αντικείμενο και με ιδεολογία. Αποδεικνύει ότι η έννοια της “εύπλαστης ύλης” (μερικοί κοινωνιολόγοι μιλούν για το “ποινικό πρόβλημα”) αποτελείται, σύμφωνα και χάρη στη νομολογία του συνταγματικού δικαστηρίου επικυρωμένη από τα ευρωπαϊκά δικαστήρια (Στρασβούργου και Λουξεμβούργου), από ένα σύνολο εμπειρικών δεδομένων που μπορούν να αναλυθούν. Τρία ειδικότερα κριτήρια επιτρέπουν την αναγνώριση αυτών των στοιχείων:

- 1) Ο ποινικός ή όχι χαρακτήρας της παράβασης
- 2) η φύση της και
- 3) η αυστηρότητα της κύρωσης.

Η ανάλυση των νομικών, διοικητικών, νομοθετικών κλπ. κειμένων, καθώς και των δικαστικών πρακτικών και εκείνων της θεωρίας αποτελούν, όλα μαζί, τα υλικά με τα οποία θα κατασκευάσουμε την επιστήμη παρατήρησης της αντεγκληματικής πολιτικής.

Συνδυάζοντας τα κριτήρια αυτά, μπορούμε να προσδιορίσουμε το σημείο από το οποίο η “ποινική ύλη” διακρίνεται των άλλων. Η ανάλυση αποδεικνύει, επίσης, ότι οι παραδοσιακές ποινικές κατηγορίες χάνουν τον ειδικό χαρακτήρα τους. Βλέπουμε έτσι να κάνουν την εμφάνισή τους νέες κατηγορίες που προέρχονται από το δίκαιο των ανθρωπίνων δικαιωμάτων με χαρακτήρα συχνά διοικητικό στις οποίες όμως προστέθηκαν κυρώσεις. Η αντεγκληματική πολιτική θα μελετήσει έτσι την εφαρμογή του ποινικού δικαίου μέσα από τους πολύπλοκους μηχανισμούς, του κοινωνικού ελέγχου. Πρόκειται για μια λεπτή διαδικασία “αποσύνθεσης” ενός ιδεατού μηχανισμού, ο οποίος δεν ανταποκρίνεται πλέον ούτε στην τυποποιημένη πραγματικότητα, ούτε στις συνήθειες ή κυρίαρχες κοινωνικές πρακτικές.

Με τον τρόπο αυτό, ο ορισμός του Feuerbach διευρύνεται: και όχι μόνο σχετικά με την κρατική αντίδραση αλλά και την άτυπη. Δεν λαμβάνονται πλέον υπ’ όψη μόνο το σύστημα των κατασταλτικών μέτρων, αλλά και εκείνων της διαμεσολάβησης ή της επανόρθωσης, της πρόληψης, όπως και της συμφιλίωσης. Το έγκλημα θεωρείται ότι περιλαμβάνει όχι μόνο την πράξη που θεωρείται ως έγκλημα από το νόμο, αλλά και οποιαδήποτε συμπεριφορά αντίθετη προς τους κανόνες, είτε για αδίκημα

πρόκειται, είτε για παρέκκλιση. Για το λόγο αυτό μιλάμε για τη δημιουργία μιας καινούργιας έννοιας: της ποινικής ύλης.

Η μέθοδος της αντεγκληματικής πολιτικής

Η συγγραφέας, αφού μας προσδιορίζει με τον παραπάνω τρόπο το αντικείμενο της έρευνας, μας προτείνει τη μέθοδό της. Κατατάσσοντας τα υπό παρατήρηση συστήματα σε κατηγορίες, θα δείξει τις διαφορές που υπάρχουν μεταξύ τους.

Θα το καταφέρει ομαδοποιώντας τους μύθους που τα εγκαθίδρυσαν. Στην συνέχεια θα αποδείξει την ενότητα του συστήματος συνάγοντας την εσωτερική του δομή από τις σταθερές που περιλαμβάνουν στοιχεία ταυτόσημα όσον αφορά τον χώρο και τον χρόνο.

Η αντεγκληματική πολιτική μπορεί να επηρεαστεί και ταυτόχρονα να είναι στην υπηρεσία τριών βασικών για τη σύγχρονη εποχή, αξιών, της ελευθερίας, της ισότητας και της εξουσίας. Έτσι έχουμε το φιλελεύθερο, το αυταρχικό, το απολυταρχικό ρεύμα, που συνιστούν τρεις οικογένειες σκέψης, τρία συστήματα.

Το κοινωνικό δίκτυο των σχέσεων φτιάχνει μια κατασκευή η οποία στηρίζεται σε σταθερά στοιχεία που περιλαμβάνουν από τη μία πλευρά συμπεριφορές αντίθετες προς τους κανόνες και από την άλλη απαντήσεις του κοινωνικού συνόλου. Το δικαίωμα και η παρέκκλιση πηγάζουν από αμετάβλητα στοιχεία που αφορούν τη συμπεριφορά. οι απαντήσεις κρατικού και κοινωνικού χαρακτήρα αποτελούν τις σταθερές που βρίσκονται στη βάση των απαντήσεων του κοινωνικού σώματος.

Η ανάλυση των βασικών σχέσεων ανάμεσα στις τέσσερες σταθερές, καθώς και εκείνη των παράγωγων σχέσεων, αποτελεί την μεθοδολογία της αντεγκληματικής πολιτικής. Αυτά τα "στοιχεία του κλάδου" παρουσιάζονται σε μία από τις τέσσερις μορφές: αδίκημα-Κρατική απάντηση (Α-Κα), αδίκημα-απάντηση κοινωνικού τύπου (Α-Ακ), παρέκκλιση-κρατική απάντηση (Π-Κα), παρέκκλιση-απάντηση κοινωνικού τύπου (Π-Ακ). Το "άτομο" είναι συνειρημένο όταν αδίκημα και παρέκκλιση γίνονται ένα: η κατάσταση αυτή αποτελεί το σκληρό πυρήνα της αντεγκληματικής πολιτικής. Με τον τρόπο αυτό η ανάλυση και η αντίδραση μεταξύ των διαφόρων συστημάτων καθίσταται δυνατή: Οι τέσσερις σταθερές μπορούν να διασταυρωθούν, οι επιδράσεις μεταξύ των βασικών, διαζευκτικών και συμπληρωματικών σχέσεων να προσδιορισθούν.

Πρότυπα και δομές

Αφού καθόρισε το αντικείμενο των ερευνών της και τη μεθοδολογία της, η συγγραφέας χρησιμοποιεί μια τυπολογία προτύπων για να αναλύσει τα διάφορα συστήματα, ανεξάρτητα από κοινωνικές-πολιτιστικές ή κοινωνικές-πολιτικές συνισταμένες. Η στατική αντιπαράθεση των συστημάτων γίνεται πραγματικότητα χάρη στα πρότυπα (πρώτο μέρος):

Ακολουθεί η δυναμική αντιπαράθεση των μεταμορφώσεων των συστημάτων, ανάλυση των κυριωτέρων τάσεων αντεγκληματικής πολιτικής (δευτερο μέρος).

Η επιμονή ανάμεσα στις σχέσεις κρατικού και κοινωνικού τύπου αποτελεί “το βασικό νόμο σύνθεσης των προτύπων στην αντεγκληματική πολιτική” (σελ. 78). Έτσι το πρώτο πρότυπο είναι καθαρά κρατικό. Πρόκειται για το αυταρχικό Κράτος, όπου η απάντηση στο αδίκημα και την παρέκκλιση κυριαρχείται από το Κράτος. Το δεύτερο πρότυπο, είναι κοινωνικού χαρακτήρα ως προς τις απαντήσεις του. Μπροστά στην αδυναμία του κράτους, μια αστική αυτοσχεδιαζόμενη κοινωνία αναλαμβάνει το εγκληματικό φαινόμενο. Δύο μικτά πρότυπα συμπληρώνουν τον πίνακα. Το Κράτος-κοινωνία φιλελεύθερου τύπου παρεμβαίνει όσον αφορά το αδίκημα, αλλά δέχεται μια αντίδραση κοινωνικού χαρακτήρα στην περίπτωση της παρέκκλισης. Το Κράτος-κοινωνία ιατρο-κοινωνικού τύπου αναφέρεται απλά (η συστηματική μέθοδος υποχρεώνει να καταβάλλουμε το αντίτιμο στο πνεύμα του “συστήματος): δεν υπάρχει πράγματι κοινωνία η οποία περιορίζει την αντίδραση μόνο στους παραβάτες, αφήνοντας στην εκδίκηση την τιμώρηση των αδικημάτων...

Παράλληλα με αυτά τα ολοκληρωμένα πρότυπα, η συγγραφέας μας προτείνει δύο “συνειρημμένα” πρότυπα: το απολυταρχικό κράτος αρνείται να κάμει τη διάκριση ανάμεσα στο αδίκημα και την παρέκκλιση. Υπάρχει τυποποίηση κάθε παράβασης στους κανόνες. Με τον ίδιο τρόπο στο πρότυπο της κοινωνίας απελευθερωτικού χαρακτήρα, δεν γίνεται διάκριση μεταξύ αδικήματος και παρέκκλισης. Η αντίθετη προς τους κανόνες συμπεριφορά προσδιορίζεται από τους άλλους. Η απελευθερωτική ουτοπία και η απολυταρχική ουτοπία έχουν ως κοινό σημείο την απουσία οποιασδήποτε οργανωμένης σχέσης αναφορικά με τις αξίες.

Στη συνέχεια του βιβλίου, η συγγραφέας αποδεικνύει την γονιμότητα της μεθοδολογίας της, καταφέροντας να εισάγει μέσα στις λογικές κατηγορίες της ένα εξαιρετικά εντυπωσιακό υλικό, το οποίο περιλαμβάνει τη νομολογία, τις διοικητικές διατάξεις, την ανάλυση νομοθετικών κειμένων, και των πρακτικών διοικητικού και κοινωνικού χαρακτήρα. Αντιπροσωπεύονται εξ ίσου οι χώρες του εθιμικού δικαίου (Σ.Μ. τα συστήματα του (“common law”) και οι χώρες του ηπειρωτικού. Ήταν οπωσδήποτε φυσικό να δοθεί μία μεγαλύτερη προσοχή στα γαλλικά και ευρωπαϊκά στοιχεία: πολύ μικρό αμάρτημα, προφανώς αναπόφευκτο σε μια συλλογή γαλλικών εγχειριδίων

Η δυναμική: οι τάσεις αντεγκληματικής πολιτικής

Το δεύτερο μέρος του συγγράμματος είναι αφιερωμένο στις τάσεις: Με τη φράση: “Κάθε κίνηση (τάση) υποδηλώνει μια διάρκεια” (σελ. 263) η συγγραφέας αναγγέλει ήδη από την πρώτη γραμμή τη δομική απόχρωση. Απέχουμε πολλά έτη φωτός από τις τελολογικές, εξελικτικές και προ-

οδευτικές θέσεις. Οι σταθερές, ενέχυρα σταθερότητας κάθε συστήματος, εκφράζουν διαρθρωτικούς καταναγκασμούς. Οι τελευταίοι δεν επηρεάζουν διόλου τις ατομικές πράξεις, αλλά οπωσδήποτε η επίδρασή τους μπορεί να μετρηθεί πάνω στις στατιστικές μάζες. Μια τυπολογία των κυριωτέρων τάξεων προτείνεται με αφετηρία τα πρότυπα που αναλύθηκαν προηγουμένως. Από τη στιγμή που θα αφήσουμε τις μεθοδολογικές αφαιρέσεις, τη “μοντελλοποίηση” και “τυπολογοποίηση” οι οποίες υπακούουν στα καρτεσιανά κριτήρια της εσωτερικής λογικής, ο παρατηρητής βρίσκεται κάτω από το βάρος της πολυπλοκότητας του εγκληματικού φαινομένου, φαινομένου που παράγεται ταυτόχρονα από τις απαντήσεις κρατικού και κοινωνικού χαρακτήρα. Αστάθεια σε σχέση με τα πρότυπα, διαπερατότητα των δικτύων, εύθραυστη ισορροπία των εξουσιών, “η αντεγκληματική πολιτική μετακινείται κάθε στιγμή” (σ. 267). Η αναφορά στις τάσεις, συνίσταται, κατά συνέπεια σε ένα αντικατοπτρισμό διαφόρων στρατηγικών μέσα από ένα παιχνίδι καθρεπτών. Χάρη στις αναφορές στα πρότυπα, οι στρατηγικές της επέκτασης ή της απόσυρσης αντιστοιχούν στην εμφάνιση ή την εξαφάνιση μίας βασικής σχέσης. Εκείνες της ρήξης εμφανίζονται σε σχέση με τις προηγούμενες επιλογές, συνέπειες μίας στρατηγικής προσαρμογής που προκλήθηκε από την τροποποίηση των παράγωγων σχέσεων. Πρόκειται για μεταβολές μέσα στο ίδιο πρότυπο.

Οι στρατηγικές αυτές συνοδεύονται από ένα αστείο υλικό που προσφέρει η αδιάκοπη δραστηριότητα όχι μόνο των δικαστηρίων, αλλά και των κοινοβουλευτικών επιτροπών, καθώς και των ειδικών συμβούλων για την ποινική μεταρρύθμιση, την πρόληψη της εγκληματικότητας και τη μεταχείριση των παραβατών. Έτσι βλέπουμε, μέσα από τη διαδικασία εγκληματοποίησης π.χ. τα προβλήματα που θέτουν οι βιο-ιατρικές και τραπεζικές τεχνικές ή εκείνες των επικοινωνιών. Η συγγραφέας τονίζει τον όλο και αυξανόμενο ρόλο των μέτρων για την προστασία της ζωής, των συλλογικών δικαιωμάτων για την ποιότητα της ζωής κλπ.

Οι διαρθρωτικοί καταναγκασμοί

Στο κεφάλαιο των διαρθρωτικών καταναγκασμών, η ανάλυση ξεκινά από το ρόλο των συνταγματικών δικαστηρίων (εσωτερικοί καταναγκασμοί) – ιδιαίτερα σημαντικών στον τομέα της δικονομίας, με την προστασία των ατομικών ελευθεριών – και φθάνει στα ευρωπαϊκά δικαστήρια (εξωτερικοί καταναγκασμοί). Οι καταναγκασμοί αυτοί προοιωνίζουν την τάση για εναρμόνιση των συστημάτων. Είμαστε μάρτυρες της γέννησης και ανάπτυξης του κοινοτικού δικαίου. Ιδιαίτερη προσοχή δίνεται στους ευρωπαϊκούς καταναγκασμούς που απορρέουν από τα δικαιώματα του ατόμου. Ο ευρωπαϊκός δικαστικός χώρος απαιτεί τον “ευρωπαϊκό ποινικό χώρο”.

Τις κατευθύνσεις χαράζει το Ευρωπαϊκό Δικαστήριο του Στρασ-

βούργου. Τα κριτήρια της νομιμότητας και της δικαστικοποίησης που επιβλήθηκαν από το Δικαστήριο, υποχρεώνουν τα Κοινοβούλια και τις εθνικές δικαιοδοσίες να αναπτύξουν σημαντικές στρατηγικές προσαρμογής. Αυτές οι ρήξεις δεν αποκλείονται από την ευρωπαϊκή Σύμβαση των δικαιωμάτων του ατόμου: η προσφυγή στο αυταρχικό πρότυπο (ιατροκοινωνικό ή αστυνομικό) δεν αποκλείεται. Πάντως, παρατηρούμε παρ' όλ' αυτά μια τάση ενδυνάμωσης των αρχών της δικαστικοποίησης καθώς και της αρχής της νομιμότητας. Την εμφάνισή τους κάνουν επίσης στρατηγικές επέκτασης και απόσυρσης (εγκληματοποίηση και απεγκληματοποίηση). Αποδεικνύουν την έκταση των μεταβολών, τόσο ποιοτική όσο και ποσοτική.

Εναρμόνιση των αντεγκληματικών πολιτικών: αλλαγή στη λογική του συστήματος

Η τυποποίηση των αντεγκληματικών πολιτικών στην Ευρώπη προωγεί άραγε μία εναρμόνιση σε παγκόσμιο επίπεδο;

Η κοινωνικο-πολιτιστική και κοινωνικο-πολιτική πολυπλοκότητα επιβάλλει ένα διαρκή διάλογο στις δικαστικές και νομοθετικές αρχές.

Μπορούμε να βγούμε από τα αδιέξοδα που δημιούργησαν οι σταθερές λογικές ανακαλύπτοντας καινούργιες ιδέες, και τρόπους σκέψης που επιτρέπουν να κρίνουμε μια πρακτική σε σχέση με ένα σύνολο μη ιεραρχημένων μεταξύ τους κανόνων. Και ακόμα αντικαθιστώντας "... την αρχή της ομοιότητας με μια αρχή συμβατότητας που εγκαταλείπει την υποχρέωση της "ταυτότητας" στις διάφορες πρακτικές σε σχέση με το σύνολο των αναφορών προς όφελος μιάς υποχρέωσης "εγγύτητας", σε σχέση με κανόνες που μπορεί να είναι διαφορετικοί και όχι ιεραρχημένοι μεταξύ τους. Πράγματι, η υποχρέωση της εγγύτητας, αντίθετα με εκείνη της ταυτότητας, αφήνει ένα περιθώριο αυτονομίας στις εθνικές πρακτικές, εξασφαλίζοντας ταυτόχρονα μια ευέλικτη συνάφεια στο σύνολο των εξαναγκασμών" (σ. 422).

Η διαπίστωση αυτή αποτελεί τη θεωρητική και πολιτική θέση η οποία θα καταστήσει δυνατή την ανάδυση μιας διεθνούς νομικής τάξης στο μέλλον. Αλλά η εξέταση των νομοθεσιών και των νομολογιών, έστω και αφήνοντας απ' έξω τις κοινωνικές πρακτικές και τακτικές, που απορρέουν από την εφαρμογή (ή μάλλον την μη εφαρμογή) των διατάξεων που αφορούν τα εγκλήματα κατά της ανθρωπότητας π.χ. δεν επιτρέπουν να είμαστε αισιόδοξοι. Ίσως η αρχή ανάδυση του δικαίου "των δικαιωμάτων του ανθρώπου" δείχνει μία ρεαλιστική κατεύθυνση, έστω και αν ανήκει στις τάσεις που εξελίσσονται αργά στην ιστορία. Μέσα στο μεγάλο χωρίο, το κατώφλι της ανοχής προς την αυθαιρεσία και τη βία χαμηλώνει σε γενικές γραμμές. Ίσως το "δίκαιο της επέμβασης" αποτελέσει στο μέλλον τμήμα των αρχών ενός διεθνούς ποινικού δικαίου: Αυτό όμως προϋποθέτει, και η συγγραφέας σωστά επιμένει στο σημείο αυτό, ότι θα αναδυθούν νέα πρόσωπα (κρατικά ή κοινωνικού χαρακτήρα) που θα αντι-

καταστήσουν με μία νέα διάκριση τη διχοτόμησή που υπάρχει ανάμεσα σε "Κράτος" και "αστική Κοινωνία". Προϋποθέτει τη διάκριση ανάμεσα σε επίπεδα εθνικά, διεθνή και υπερεθνικά, μέσα στην οποία το να ξεχωρίζουμε ανάμεσα στους εκπροσώπους των δύο δυνατοτήτων (Κράτους και Κοινωνίας) θα φαίνεται όλο και πιο αυθαίρετο. Αυτό αποτελεί μια καλή στρατηγική για ν' αποκτήσει το δίκαιο το χαρακτήρα νομιμότητας που μία ακραία τεχνικότητα και μία υπερβολική τυπολατρεία έχουν την τάση να του αφαιρούν, απέναντι στις αντιφάσεις και τις ασταμάτητες αλλαγές της κοινωνικοπολιτιστικής και πολιτικής σκηνής.

Ως συνέπεια του χαρακτήρα της Συλλογής *Thémis*, κάθε κεφάλαιο ακολουθείται από μία πολύτιμη "έκθεση του προβλήματος" η οποία εμπειριέχει αναφορές, βιβλιογραφικά στοιχεία και υποσημειώσεις. Η *F.I. Massias* ετοίμασε ένα χρήσιμο χρονολογικό ευρετήριο των αποφάσεων στις οποίες γίνεται αναφορά καθώς και ένα αλφαβητικό ευρετήριο. Θα επιθυμούσαμε να είχαμε και ένα ευρετήριο των κυρίων ονομάτων που αναφέρονται. Θα υπάρξει ασφαλώς στην επόμενη έκδοση.

Επιστήμη του δικαίου, επιστήμη της κοινωνίας: η συνεισφορά της M.D.M.

Ελπίζουμε να δημιουργήσαμε την επιθυμία στον αναγνώστη να εντρυφύσει στο νέο βιβλίο της *M.D.M.* Ο συγγραφέας αυτών των γραμμών όντας κοινωνιολόγος, έδειξε την προτίμησή του προς τη μεθοδολογία που χαρακτηρίζει το σύγγραμμα, καθώς και προς το εννοιολογικό πλαίσιο που προτείνεται.

Αλλά αναφερθήκαμε στην ανάλυση του υλικού κοινωνικο-νομικού χαρακτήρα καθώς και καθαρά νομικού που ανήκουν στον τομέα του επιστήμονα του δικαίου. Η *M.D.M.* αποδεικνύει, για μία φορά ακόμη, ότι η επιστήμη του δικαίου δεν είναι ασυμβίβαστη με μία κοινωνική επιστήμη. Οι μεγάλοι πρόδρομοι της τυπολογικής μεθόδου της δημιουργίας προτύπων υπήρξαν οι *Montesquieu*, *Tocqueville* ή *Marx* για να περιοριστούμε στους συγγραφείς που ανήκουν ή είναι κοντά στη γαλλική παράδοση. Η υπερβολή της τάσης να εμφανίζονται τα πράγματα με ποσοτικά μεγέθη, προκάλεσε, πρόσφατα, τη δυσφήμιση αυτής της μεθόδου, ιδιαίτερα στους τομείς που χρησιμοποιούν προβλέψεις. Η συγγραφέας αποφεύγει το σκόπελο μίας κανονιστικής δημιουργίας προτύπων, (μικρό αμάρτημα πολυάριθμων δομιστών της αριστερής όχθης). Παραμένει αυστηρά περιγραφική και αναλυτική. Οπωσδήποτε, η δομική και συστημική μέθοδος αποκλείει τη διαχρονική προσέγγιση. Ο βασιλικός δρόμος της ιστορίας είναι φραγμένος σ' αυτή τη μεθοδολογική διαδικασία.

Πιθανόν η ανάλυση της αντίδρασης κοινωνικού τύπου θα μπορούσε να είχε εμπλουτισθεί με μία τυπολογία που θα χρησιμοποιούσε περισσότερα δημογραφικά, κοινωνιολογικά ή ανθρωπολογικά στοιχεία. Το σύγγραμμα, ίσως, έτσι να κέρδιζε σε "όγκο" και πνοή, εις βάρος, όμως, της καθαρότητας της λογικής και θεωρητικής προσέγγισης.

Διότι, για τη Μ.Δ.Μ. η αντεγκληματική πολιτική είναι η ανάλυση των καθαρά δικαιοκρινικών δυναμικών μέσα σε ένα πλαίσιο κοινωνικο-πολιτικό. Ο τόνος δεν μπαίνει στην κοινωνιολογική εξήγηση, αλλά ενσυνείδητα, στο δίκαιο, στην πράξη. Το Σύγγραμμα απευθύνεται στους νομικούς στους οποίους προτείνεται ένα πλαίσιο ανάλυσης. Αυτό το πλαίσιο εγγράφεται στην καλλίτερη παράδοση των κοινωνικών επιστημών. Ακολουθώντας την, και εφαρμόζοντάς την, θα συντελέσουν στη μεταφορά της επιστήμης του δικαίου, σε αυτό που υπήρξε στις πιο ένδοξες στιγμές της, μια πραγματική επιστήμη της κοινωνίας. Ας ελπίσουμε ότι η περιοδική επανέκδοση αυτού του Συγγράμματος θα εμπλουτιστεί με καινούργιο εμπειρικό υλικό, με εφαρμογές που έγιναν σε διάφορα όλο και περισσότερο διαφοροποιημένα πολιτιστικά πλαίσια. Με την έκδοση των "modèles et mouvements de politiques criminelles" (1983)^{*} η συγγραφέας επιβλήθηκε ακόμη και σε εκείνους που δεν μοιράζονταν όλες τις απόψεις της, τόσο στο θεωρητικό επίπεδο όσο και στις τάσεις μεταρρύθμισης του ποινικού δικαίου. Η Μ.Δ.Μ. αποδεικνύεται μία πρωτοπόρος με φαντασία, δημιουργικότητα και κουράγιο.

Αύγουστος 1992

^{*} Ελλην. Μετάφραση Αντ. Μαγγανάς

Σ.Μ. Το σύγγραμμα αυτό με τον τίτλο "Πρότυπα και τάσεις αντεγκληματικής πολιτικής" εκδόθηκε μεταφρασμένο στα ελληνικά από τη Χρ. Ζαραφωνίτου το 1990 από τις εκδόσεις "Νομική Βιβλιοθήκη".